

אות ר - שבת פרק יג

משנה א

רבי אליעזר אומר, האורג שלשה חוטיין בתחלה, ואחר על האריג, חייב. והכמים אומרים, בין בתחלה בין בסוף, שעורו שני חוטיין:

פרק זה ממשיך לבאר את השעורים עליהם מתחייבים בעשיית מלאכות שונות בשבת. משנתנו מבארת את דין האורג בשבת, והינו שמעביר את חוט ה'ערב' בין חוטי ה'שתי': רבי אליעזר אומר, האורג שלשה חוטיין בתחלה - בתחלת הכנת הבד, כשעדיין אין בו חוטי ערב כלל, וכן אם אורג חוט אחד כתוספת על האריג הקיים, חייב. והכמים אומרים, בין בתחלה בין בסוף - בין אם הוא מתחיל בכך את האריגה, ובין אם מוסיף אריגה על בד קיים, שעורו שני חוטיין.

משנה ב

העושה שני בתי גירין בגירין, בקרום, בגפה, בכברה ובסל, חייב. והתופר שתי תפירות, והקורע על מנת לתפור שתי תפירות:

העושה שני בתי גירין בגירין - עושה שני נקבים להעברת חוטי ה'שתי' בכלי שאורגים בו, בקרום - או שהשכיב שנים מחוטי ה'שתי' בכלי הקרוי 'קירוס', שיש בו נקבים כמגנן חוטי ה'שתי', ובכל נקב מכניסים חוט אחד, ואורגים על ידו, בגפה - או שהכניס שני חוטי 'שתי' בעשיית נפה, או בכברה, שהיא מסננת בעלת נקבים גדולים יותר, ובסל, העשוי אף הוא שתי וערב חייב. והתופר שתי תפירות, וכן הקורע את הבגד במקום הטעון תקון על מנת לתפור בו שתי תפירות ולתקנו בכך, חייב.

משנה ג

הקורע בחמתו, ועל מתו, וכל המקלקלין, פטורין. והמקלקל על מנת לתקן, שעורו כמתקן:

במשנה הקודמת התבאר אפן החיוב על קריעת בגד, ומשנתנו מבארת את אפן הפטור בזה: הקורע בחמתו - מתוך פעסו, כדי להשחית, וכן הקורע על מתו, באפן שאינו חייב לקרוע עליו מצד הדין, כגון שאינו קרובו, והרי זה קלקול, וכן כל המקלקלין במלאכות אחרות, פטורין. והמקלקל על מנת לתקן, שעורו להתחייב הוא כמתקן באותה מלאכה. וכגון המוחק על מנת לכתוב, צריך שימחק שעור הראוי לכתוב בו שתי אותיות.

משנה ד

שעור המלבן, והמנפץ, והצובע, והטוה, במלא רחב הפיט כפול. והאורג
שני חוטין, שעורו במלא הפיט:

שעור חיובו של המלבן - המכבס ומנקה את הצמר, והמנפץ - סורק את הצמר, והצובע, והטוה, במלא רחב הפיט כפול - כשעור שיוכל להכין מאותו צמר חוט בארך סיט כפול, והינו המרחק שבין האגדל לאצבע כאשר האדם מותח את אצבעותיו [ששעור זה כפול מהמרחק בין

האצבע לאמה, שהוא המכנה 'סיט', ולכן שיעור זה מכונה 'סיט כפול']. והאורג שני חוטין, אף שלא ארגן על פני כל רחב הפד, אלא על חלקו, שעורו להתחייב אם יש באריגתו במלא הפיט, והינו המרחק שבין האצבע לאמה כאשר מותח האדם את אצבעותיו.

משנה ה

רבי יהודה אומר, הצד צפור למגדל, וצבי לבית, חייב. וחכמים אומרים,
צפור למגדל, וצבי לבית ולחצר ולביבין. רבן שמעון בן גמליאל אומר,
לא כל הביבין שוין, זה הכלל, מחסר צידה, פטור. ושאינו מחסר
צידה, חייב:

רבי יהודה אומר, הצד את הצפור על ידי שהבריחה ונכנסה למגדל - ארון קטן של עץ, וכן הצד צבי על ידי שמכניסו לבית, חייב. אבל אם הכניס צפור לבית אין זו נחשבת צידה, לפי שעדין יכולה הצפור לברוח מהאדם בתוך הבית, ועליו לצודה ממש, וצידה למקום גדול אינה נחשבת צידה. וכן אם הכניס את הצבי לחצר גדולה, אין זו צידה. וחכמים אומרים, אמנם צידת צפור היא על ידי הכנסתה למגדל, וצבי, צידתו היא בין אם מבריחו לבית, ולחצר, ולביבין - חצרות גדולות המקפות חומה

ומיעדות לבעל חיים. רבן שמעון בן גמליאל מפרש את שיטתם של חכמים ואומר, לא כל הביבין שוין, שהרי יש ביבן גדול ויש ביבן קטן, אלא זה הכלל, אם בעל החיים הנצוד עדין מחסר צידה נוספת כדי לתופסו בידיים ממש, כגון שהביבן גדול, ואינו יכול לתופסו בשחיה אחת ששוחה לתופסו, פטור המכניסו לביבן, שאין זו מלאכה גמורה. וכל בעל חיים שלאחר הכנסתו לביבן אינו מחסר צידה, כגון שהביבן קטן, ובשחיה אחת יכול האדם לתופסו, חייב המכניסו לביבן, שהרי זו צידה ממש.

משנה ו

צבי שנכנס לבית, ונעל אחר בפניו, חייב. נעלו שנים, פטורין. לא יכל אחר
לנעל, ונעלו שנים, חייבין. ורבי שמעון פוטר:

צבי שנכנס מעצמו לבית, ונעל אדם אחר בפניו כדי שלא יוכל לצאת, חייב משום 'צד', אף שלא הכניסו בעצמו לבית, כיון שנועילת בפניו כדי שלא יוכל לצאת, חייב משום 'צד', הבית היא הצידה. אך אם נעלו שנים יחד,

פְּטוּרִין, כְּפִי שְׁדָרְשׁוּ חֲכָמִים לְעֵיל מֵהַפְּסוּקִים שְׁשֵׁנִי בְּנֵי אָדָם הָעוֹשִׂים מְלָאכָה אַחַת, פְּטוּרִים. אִךְ אִם לֹא יִכַל אָדָם אֶחָד לְנַעַל לְבָדוֹ, וְנָעְלוּ שְׁנַיִם, שְׁנִיָּהֶם חַיְבִין. וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר [וְכַפִּי שֶׁהִתְבָּאָרָה מִחֻלְקָתָם לְעֵיל, פָּרַק מִשְׁנָה ה'].

משנה ז

יָשֵׁב הָאֶחָד עַל הַפֶּתַח וְלֹא מְלֹאָהוּ, יָשֵׁב הַשֵּׁנִי וּמְלֹאָהוּ, הַשֵּׁנִי חַיֵּב. יָשֵׁב הָרִאשׁוֹן עַל הַפֶּתַח וּמְלֹאָהוּ, וּבָא הַשֵּׁנִי וַיֵּשֶׁב בְּצַדּוֹ, אִף עַל פִּי שְׁעָמֵד הָרִאשׁוֹן וְהֵלֵךְ לוֹ, הָרִאשׁוֹן חַיֵּב וְהַשֵּׁנִי פְטוּר. הָא לְמַה זֶה דוֹמָה, לְנוֹעֵל אֶת בֵּיתוֹ לְשֹׁמְרוֹ, וְנִמְצָא צָבִי שְׁמוֹר בְּתוֹכוֹ:

מֵהַבַּיִת, מִכָּל מְקוֹם הָרִאשׁוֹן חַיֵּב שֶׁהָרִי בְּשַׁעַה שֶׁהִתְיָשֵׁב בְּפֶתַח עָשָׂה מַעֲשֵׂה צִדָּה, וְהַשֵּׁנִי פְטוּר, וְאִף מִתֵּר לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְחֻלָּה, שֶׁהָרִי בְּשַׁעַה שֶׁיֵּשֶׁב בְּפֶתַח הָיָה הַצָּבִי נֶצוּד. הָא לְמַה זֶה דוֹמָה, לְנוֹעֵל אֶת בֵּיתוֹ לְשֹׁמְרוֹ, וְנִמְצָא צָבִי שְׁמוֹר בְּתוֹכוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה קָשׁוּר בְּחֻבֵל בְּתוֹךְ הַבַּיִת, שְׂאִין הַנוֹעֵל חַיֵּב מִשּׁוֹם צָד אִף שֶׁהוֹסִיף שְׁמִירָה עַל שְׁמִירָתוֹ, וְאִף אִם אַחַר כֵּךְ הִשְׁתַּחֲרַר הַצָּבִי מֵהַחֻבֵל הַקּוֹשֵׁר, אִין הָאָדָם צָרִיךְ לְפֶתַח אֶת בֵּיתוֹ כְּדֵי לְשַׁחֲרַר אֶת הַצָּבִי.

מִשְׁנַתְנוּ מִמְּשִׁיכָה לְדוֹן בְּמִקְרָה שֶׁל הַמְּשִׁינָה הַקּוֹדֶמֶת, בּוֹ נִכְנַס צָבִי מֵעֲצָמוֹ לְבֵיתוֹ: יָשֵׁב הָאֶחָד עַל הַפֶּתַח וְלֹא מְלֹאָהוּ - לֹא מְלֹא אֶת כָּל חֻלְל הַפֶּתַח, אֲלֵא עֲדִין יִכּוֹל הַצָּבִי לְצֵאת דֶּרֶךְ הַרוּחַ שְׁנוֹתֵר, וַיֵּשֶׁב הַשֵּׁנִי וּמְלֹאָהוּ, הַשֵּׁנִי חַיֵּב, שֶׁהָרִי בִישִׁיבָתוֹ נֶצוּד הַצָּבִי. יָשֵׁב הָרִאשׁוֹן עַל הַפֶּתַח וּמְלֹאָהוּ, וְנִמְצָא הַצָּבִי נֶצוּד בּוֹ, וּבָא הַשֵּׁנִי וַיֵּשֶׁב בְּצַדּוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן, אִף עַל פִּי שֶׁלְאַחַר מִכֵּן עָמַד הָרִאשׁוֹן וְהֵלֵךְ לוֹ, וְנִמְצָא עִתָּה שֶׁהַשֵּׁנִי הוּא הַמְּעַכֵּב אֶת יְצִיאָתוֹ שֶׁל הַצָּבִי